

Uitbreiding strafbaarstelling openlijke geweldpleging

Citation for published version (APA):

Spronken, T. (1997). Uitbreiding strafbaarstelling openlijke geweldpleging. *Nieuwsbrief Strafrecht*, (3), 50-51.

Document status and date:

Published: 11/03/1997

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Redactioneel

Uitbreiding strafbaarstelling openlijke geweldpleging

Op 10 februari 1998 heeft de minister van Justitie een concept-wetsvoorstel ter consultatie rondgezonden, onder andere aan de Nederlandse Orde van Advocaten. Het gaat om een wijziging van art. 141 Sr, openlijke geweldpleging. De voorgestelde wijziging is klein, maar de gevolgen zijn aanzienlijk. De bedoeling is dat in art. 141, eerste lid, Sr de woorden 'met verenigde krachten' worden vervangen door de woorden 'in vereniging'. Hiermee wordt bewerkstelligd dat ook personen aansprakelijk kunnen worden gesteld voor groeps geweld, als niet aantoonbaar is dat zij fysiek hebben deelgenomen aan dit geweld.

De Minister geeft in de toelichting op het concept-wetsvoorstel aan, dat zij de beperking van art. 141 Sr, dat alleen diegenen wegens het plegen van openlijk geweld kunnen worden bestraft als van henzelf een gewelddadige handeling is uitgegaan, gelet op de ontwikkeling in de jurisprudentie met betrekking tot het medeplegen van andere delicten, niet meer van deze tijd is. Het is natuurlijk niet toevallig dat dit wetsvoorstel er nu komt, gelet op de rellen in de Oosterparkwijk in Groningen, de voetbalrel waarbij Picorni het leven liet en niet te vergeten de Tjoelkerzaak en de gebeurtenissen tijdens de Eurotop in juni 1997. De voorgestelde wijziging betekent een aanmerkelijke verlichting van de bewijslast voor het OM. In de toelichting wordt hierover opgemerkt: 'Voldoende is, dat de betrokkene opzet op het in vereniging plegen van openlijke geweldpleging heeft gehad, en daaraan op enigerlei wijze heeft bijgedragen'. En wie het bedoelde opzet heeft ge-

had en aan de geweldpleging heeft bijgedragen, is gemakkelijk vast te stellen: 'De eerste ervaringsregel zal daarbij mogen zijn dat wie fysiek geen afstand tot de geweldplegers heeft bewaard, ook geestelijk geen afstand heeft genomen. De tweede ervaringsregel zal mogen zijn, dat de aanwezigheid van gelijkgezinden de geweldpleging heeft bevorderd' en vervolgens: 'Voldoende is, dat hij (de verdachte; TS) deel uitmaakt van de groep die het openlijk geweld heeft gepleegd, en een bijdrage heeft geleverd aan dat geweld. Die bijdrage kan bestaan in het plegen van een gewelddadige handeling, dat hoeft echter niet. De betrokkene kan ook met een bivakmuts hebben rondgelopen en anderen hebben aangemoedigd. Hij kan, in gevallen waarin het openlijke geweld niet 'spontaan' gepleegd wordt, ook een rol in de organisatie hebben gespeeld door deelnemers aan de openlijke geweldpleging te werven.'

Het is zonder meer waar dat de strafrechtelijke aansprakelijkheid sinds de tachtiger jaren aanzienlijk is uitgebreid. Dit geldt niet alleen voor de vereisten die aan het medeplegen van delicten worden gesteld, waarbij niet meer per individuele deelnemer hoeft te worden vastgesteld wat zijn precieze aandeel is geweest en waarbij lijfelijke aanwezigheid bij het plegen van het delict ook niet meer vereist is. Ook door de in 1988 gewijzigde strafbaarstelling van de criminele organisatie ex art. 140 Sr en de strafbaarstelling van de voorbereidingshandeling zijn de grenzen van strafrechtelijke aansprakelijkheid uitgerekt. Op deze rechtspolitieke keuze is met name vanuit wetenschappelijke hoek veel kritiek geuit. Niet alleen is door deze ontwikkeling de grens tussen strafbaar en legaal handelen

vervaagd, de uitbreiding van de strafrechtelijke aansprakelijkheid lijkt ook te zijn ingegeven door opsporings- en vervolgingsbelangen. Uitbreiding van strafrechtelijke aansprakelijkheid heeft immers een meer dan evenredige uitbreiding van toepassingsmogelijkheden van strafvorderlijke dwangmiddelen tot gevolg.

Typerend bij deze ontwikkeling is ook de toepassing van de salami-tactiek: stap-voor-stap wordt het klassieke daad-strafrecht omgezet in een intentie-strafrecht en worden de daarmee gepaard gaande bewijsproblemen opgelost door 'ervaringsregels'. Intenties zijn immers moeilijk te bewijzen.

Het onderhavige wetsvoorstel is de volgende schijf van de salamiworst. Hierbij wordt een strafrechtelijke collectieve aansprakelijkheid in het leven geroepen, waarbij het persoonlijke opzetvereiste in feite wordt verlaten. Mentale betrokkenheid bij een groep waarvan een aantal personen openlijk geweld pleegt is al voldoende voor aansprakelijkheid voor een ernstig delict. Een belangrijk onderscheid tussen openlijke geweldpleging en de meeste andere misdrijven, zeker als er sprake is van een demonstratie die uitloopt in een verstoring van de openbare orde, is dat er vaak geen sprake is van een tevoren beraamde en gewilde geweldpleging. Dit wordt ook wel door de Minister erkend. In de toelichting wordt opgemerkt dat anders dan bij moord en bij diefstal gewoonlijk het geval is, aan openlijke geweldpleging veelal niet een fase van voorbereiding voorafgaat. Toch is het behoren tot een groep van waaruit de geweldpleging wordt gepleegd, gelet op de door de Minister genoemde geoorloofde toepassing van 'ervaringsregels' al voldoende voor strafrechtelijke aansprakelijkheid. Wie kan er tijdens een tumult nog

onderscheid maken tussen aanmoedigend geschreeuw en geschreeuw waarbij groepsleden proberen anderen te weerhouden van geweld? In feite wordt in de toelichting op het wetsontwerp ook toegegeven dat de uitbreiding van de strafbaarheid tot doel heeft de deelnemers die wel zelf geweld hebben gepleegd te kunnen bestraffen. De Minister stelt namelijk dat het karakter van de openlijke geweldpleging is veranderd doordat de deelnemers van de groep, van wie verondersteld wordt dat zij bewust een confrontatie aangaan met de politie, zich vervolgens als collectief in zwijgzaamheid hullen. Het gevolg daarvan is volgens de Minister dat niet alleen de deelnemers die geen geweld plegen maar ook de deelnemers die wel geweld plegen uiteindelijk onbestraft blijven. Zeker bij massale ordeverstoringen valt nauwelijks na te gaan wie wat gedaan heeft, aldus de Minister. Dus dan maar strafbaarstelling van de hele meute. Iedereen die wat roept of enigszins uiterlijke kenmerken vertoont van een ordeverstoringende groep kan worden opgepakt. Het risico dat onschuldigen daardoor in een strafproces betrokken raken wordt door de Minister wel erkend: 'Voorstelbaar is dat, op een winterse dag, een persoon die een wandeling maakt met een bivakmuts op en een stevige wandelstok in de hand, per ongeluk in een geweldplegende groep verzeild raakt. Deze persoon verkeert onder het voorgestelde art. 141 Sr in een lastiger positie dan thans. Dat hij geen daad van geweld heeft gepleegd, pleit hem immers niet meer per definitie vrij. Ik ben evenwel van mening, dat de voorgestelde delictomschrijving voldoende waarborgens biedt dat ook deze wandelaar niet veroordeeld zal worden.' Gelukkig! En tot aan de be-rechting is iedereen van de straat.

Taru Spronken